

วรรณคดีที่เกี่ยวของ

ลักษณะความเป็นผู้นำ

จำนง วิบูลย์ศรี¹ ให้นิยามของคำว่า "ผู้นำ" หมายถึงบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากหมู่คณะให้เป็นผู้ดำเนินงาน (Directing) และเป็นผู้ประสานงาน (Co ordinate) ในด้านที่เกี่ยวกับหน้าที่หรือกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่คณะ คำว่าหมู่คณะมีขอบเขตต่างกลุ่มชนขนาดย่อยคือครอบครัว โรงเรียน หมู่บ้าน ตำบล เรื่อยไปจนถึงกลุ่มชนขนาดใหญ่คือทั้งในระดับประเทศและระดับโลก

อิงลิช และอิงลิช² (English & English) ให้ความหมายของผู้นำไว้ว่า ผู้นำคือ

1. บุคคลซึ่งมีการกระทำที่จะชี้แนวทางหรือควบคุมทัศนคติ หรือการกระทำของผู้ตามในสถานการณ์หนึ่ง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อบุคคลนั้น เป็นบุคคลในกลุ่มซึ่งมีอิทธิพลหรืออำนาจในการที่จะมีการกระทำดังกล่าวได้

2. บุคคลซึ่งมีหน้าที่เป็นทางการที่จะให้คำแนะนำหรือคำสั่ง เพื่อที่จะควบคุมพฤติกรรมของกลุ่มสังคม โดยการควบคุมพฤติกรรมนั้นเป็นงานหนึ่งในหน้าที่ของบุคคลนั้น

¹จำนง วิบูลย์ศรี, "ข้อคิดสำหรับผู้นำ," หน้า 15.

²Horance B. English and Ava Champney English, A Comprehension Dictionary of Psychological and Psychoanalytic Terms (N. Y. : David McKay Company, 1974), pp. 288 - 289.

3. บุคคลที่มีลักษณะที่คนอื่นเห็นว่า มีลักษณะต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการเป็นผู้นำ แต่ลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้จะแตกต่างกันไปโดยขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะสำหรับการเป็นผู้นำ

4. บุคคลที่ได้รับการคะแนนสังคมนิยมสูงสุด

เดโช สนวนานนท์¹ กล่าวถึงลักษณะต่าง ๆ ที่ผู้นำควรมี

1. เป็นผู้นำที่มีความพยายาม และความคิดองแก่ตัวเองไว
2. ยอมรับและมองเห็นความสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
3. รู้วิธีที่จะนำหมู่คณะไปสู่ความได้เร็วได้
4. มีความสามารถในการทำงาน ในการตัดสินใจและมีความเชื่อมั่นใน

ตนเอง

เทือก กุสุมา ณ. อยุชยา² ให้คำอธิบายลักษณะความเป็นผู้นำว่าควรมีลักษณะดังต่อไปนี้คือ

1. ต้องเป็นนักประชาธิปไตย
2. เป็นผู้ที่มีสติปัญญาไหวพริบ สามารถที่จะแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ทันที่ที่รู้จักคิดจิตใจใญ่ถูกแองและรวดเร็ว
3. เป็นผู้รู้จักริเริ่มสร้างสรรค์ มีความคิดริเริ่มไปสู่อะไรใหม่ ๆ ทำให้การงานก้าวหน้า
4. เป็นผู้ประสพการณ์มากในหน้าที่การงาน

¹ เดโช สนวนานนท์, จิตวิทยาสังคม (พระนคร : โรงพิมพ์รุ่งเรืองรัตน์, 2510) หน้า 322.

² เทือก กุสุมา ณ. อยุชยา, "เป็นผู้นำอย่างไร," จันทร์เกษม 99 (มีนาคม - เมษายน, 2514) : 10 - 11.

หลวงนรกิจบริหาร¹ ได้กล่าวถึงคุณธรรมของนักปกครองไว้ดังนี้คือ

1. เว้นจากการประพฤติก้าว ซึ่งเป็นที่รังเกียจแก่สังคม
2. มีระเบียบวินัย ไม่กระทำความผิดกฎหมาย วิถีวัฒนธรรม และวัฒนธรรม
3. มีความอดทน
4. มีความมานะ
5. มีความเฉลียวฉลาดรู้เท่าทันคน
6. มีความสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ให้บังเกิดผลดี
7. ทำตนให้สมแก่ตำแหน่งหน้าที่ โดยถูกต้องตรงกลางเทศะและความหน้าที่

ทฤษฎีเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะความเป็นผู้นำ

โรสและเฮนดรี² (Ros & Hendry) ได้สรุปมโนทัศน์ (Concepts)

ที่เกี่ยวข้องกับลักษณะความเป็นผู้นำมีอยู่ 3 หลักคือ

1. ลักษณะความเป็นผู้นำ เป็นคุณสมบัติที่อยู่ภายในตัวผู้นำแต่ละบุคคล

(Leadership as trait within the individual leader) ในสมัยก่อนเชื่อว่าความเป็นผู้นำนั้นเป็นผลมาจากพันธุกรรม คือลักษณะความเป็นผู้นำนั้นมีมาตั้งแต่เกิด (Leaders were born not made) แต่ในปัจจุบันเชื่อว่าลักษณะความเป็นผู้นำนั้นสามารถที่จะปลูกฝังและเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล

¹หลวงนรกิจบริหาร, "การปฏิบัติตน," วารสารรัฐประศาสนศาสตร์ฉบับพิเศษ 2507 : ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ (พระนคร : โรงพิมพ์ธรรมศาสตร์, 2509) : 35.

²จุฬพล พูลภัทรชีวิน, "มโนภาพแห่งตน ความวิตกกังวล ความเกรงใจ และลักษณะความเป็นผู้นำของนักเรียนที่เป็นผู้นำ เองนักเรียนที่เป็นผู้ตามในระดับชั้น มศ. 3 ปีการศึกษาระดับ 2514," (ปริทัศน์นิพนธ์ทางการศึกษา แผนกวิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2515), หน้า 15.

(Leaders are made, not born)

2. ลักษณะความเป็นผู้นำขึ้นอยู่กับกลุ่ม (Leadership as a function of the group) ลักษณะความเป็นผู้นำนั้นเป็นโครงสร้างทางสังคมหรือกลุ่มมากกว่าบุคคล เค้าคือสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interindividual relationship) ภายในกลุ่มหนึ่ง ๆ จะถูกกำหนดด้วยโครงสร้างของกลุ่มมากกว่าบุคคลลักษณะของบุคคลเพียงคนเดียว ฉะนั้นความเป็นผู้นำจึงเป็นลักษณะธรรมชาติหรือคุณสมบัติหนึ่งของกลุ่ม

3. ลักษณะความเป็นผู้นำขึ้นอยู่กับสถานการณ์ (Leadership as a function of the situation) สถานการณ์ของคนที่อยู่ในขณะนั้นก่อให้เกิดผู้นำขึ้น

003407

ลอรา เม คีกลาส กับ เอ็ม โอลิเวีย โควิส ได้กล่าวถึงหลักการเป็นผู้นำทางการพยาบาลไว้ดังนี้คือ

1. ต้องเป็นบุคคลที่รู้จักตนเองเป็นอย่างดี เช่นมีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถแยกแยะความต้องการของตนเอง และยังสามารถประเมินตนเองได้อย่างถูกต้อง ยอมรับสิ่งต่าง ๆ ที่ตนเองเป็นผู้ก่อตั้ง สามารถจดจำและบอกขอบเขตของอารมณ์ของบุคคลที่ตนเกี่ยวข้องกับได้

2. มีความรู้เกี่ยวกับงานต่าง ๆ ที่ตนเองรับผิดชอบ และที่ทักษะในงานนั้นๆ เป็นอย่างดี ช่วยทำให้งานของกลุ่มบรรลุจุดมุ่งหมายได้

3. ต้องมีการยอมรับซึ่งกันและกันระหว่างผู้นำกับสมาชิกในกลุ่มจะทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

¹ Laura Mac Douglass and Em Olivia Covis, Team Leadership in Action : Principles and Application to Staff Nursing Situations (St. Louis • The C. V. Mosby Company, 1970), pp. 23 - 24.

4. มีความรู้เกี่ยวกับบุคลิกหรือความสามารถของสมาชิกในกลุ่ม จะทำให้สามารถเจตงานให้เหมาะสมกับความสามารถของเขา เพื่อจะได้เกิดความก้าวหน้าของการทำงานต่อไป

5. รู้จักสภาพแวดล้อมของสถานที่ทำงาน ซึ่งจะช่วยกระตุ้นตนเองให้อยากทำงาน และปฏิบัติงานอย่างเต็มตามขีดความสามารถของตนเอง ซึ่งจะช่วยให้มีพัฒนาการทางบุคลิกภาพและเจริญก้าวหน้าของวิชาชีพต่อไป

6. สามารถประเมินผลงานนั้นได้ว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือยัง และยังสามารถประเมินได้ว่าผลงานนั้นตรงกับจุดมุ่งหมายอย่างแท้จริงหรือไม่

ชุมชน กาญจนประกร¹ ได้แบ่งแบบของผู้เ้าตามลักษณะต่าง ๆ ได้ 3 ทาง
คือ

1. ศึกษาพิจารณาจากการที่หัวหน้าได้มาซึ่งอำนาจ
 - ก. แบบใช้พระเดช (Legal Leaders)
 - ข. แบบใช้พระคุณ (Pharismatic Leaders)
 - ค. แบบพอพระ (Symbolic Leaders)
2. ศึกษาพิจารณาจากวิธีการที่หัวหน้าใช้อำนาจ
 - ก. แบบอสังนียบ (Autocratic leadership)
 - ข. แบบเสรีนิยม (Free - rein leadership หรือ Laissez faire)
 - ค. แบบประชาธิปไตย (Democratic leadership)
3. ศึกษาพิจารณาจากบทบาทที่หัวหน้าแสดงออก

¹ชุมชน กาญจนประกร, "แบบผู้นำ," วารสารวิจัยประวัติศาสตร์ ฉบับพิเศษ 2507 : ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ (พระนคร : โรงพิมพ์ธรรมศาสตร์ 2509),
หน้า 73 - 82.

ก. แบบบีคಾಮารดาปกครองบุตร

ข. แบบใช้กลวิธีเพื่อคุมบังเหียนการบริหาร

ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking)

ทอร์รานซ์¹ (Torrance) ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นความสามารถของบุคคลในการคิดแก้ปัญหาด้วยการคิดอย่างสร้างสรรค์ที่นอกเหนือไปจากลำดับขั้นของการคิดอย่างธรรมดา เป็นลักษณะภายในของบุคคลที่จะคิดหลายแง่หลายมุม ประสมประสานกันจนได้ผลิตภัณฑ์ใหม่ (the production of something new) ที่ถูกต้องสมบูรณ์ประกอบด้วยกระบวนการของการคิด 4 ขั้นตอนดังต่อไปนี้คือ

1. กระบวนการของการรับรู้ตัวว่ามีความยุ่งยาก มีปัญหาที่จ้องวางของข้อมูลเกิดขึ้น (Sensing Problem)
2. กระบวนการของการคาดคะเนหรือการสร้างสมมุติฐานเกี่ยวกับปัญหานั้นขึ้นมา (Formulating Hypothesis)
3. กระบวนการของการทดสอบการคาดคะเนหรือสมมุติฐานนั้น (Testing Gueses)
4. กระบวนการของการสื่อสารถึงผลสัมฤทธิ์ที่ได้มา (Communicating the result)

ภาวะสร้างสรรค์² เป็นคำแปลมาจากคำว่า " Creativity " ซึ่งพอลตี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนครสวรรค์พงษ์ ประพันธ์เป็นผู้ทรงประพันธ์ได้ไว้ว่า

¹E. P. Torrance, Education and the Creative Potential (Minneapolis : The Lund Press, Inc., 1963), p. 47.

²ชุน ทิมารี และมัลดี เวชชาชีวะ, "ภาวะสร้างสรรค์," (พระนคร : โรงพิมพ์ธรรมศาสตร์, 2509), หน้า 411.

"ภาวะสร้างสรรค์" หมายถึงความสามารถในการคิดหรือทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็น
ประเพณีใหม่และแปลกไปจากความคิดเดิมหรือจากการกระทำของผู้อื่น หรือสิ่งที่
บุคคลอื่นนึกไม่ถึง

ซิน ทิวารี และวัลลี เวชชาชีวะ¹ ได้อธิบายถึงคุณลักษณะของนัก
สร้างสรรค์ไว้ดังนี้คือ

1. เป็นผู้ที่ไม่ท้อปัญหา
2. มีความคิดเห็นที่ไม่ซ้ำกับใคร
3. มีความคิดเห็นฉลาดหลักแหลม
4. มีความยืดหยุ่นในการคิด
5. มีความซื่อสัตย์และอดทน

ซิน ทิวารี และวัลลี เวชชาชีวะ ได้กล่าวถึงหลักในการเกิดภาวะ
สร้างสรรค์ มีดังนี้คือ

1. คนทุกคนมีความสามารถและมีศักยภาพทางภาวะสร้างสรรค์ แต่จะมี
มากน้อยเพียงไรขึ้นอยู่กับตัวบุคคลนั้น
2. การศึกษาเกี่ยวกับภาวะสร้างสรรค์ สามารถเพิ่มพูนขึ้นได้ด้วยการศึกษา
ฝึกฝน คนส่วนมากนั้นยังไม่ใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ ยังคงสามารถเพิ่มศักยภาพ
ได้อีกหากด้วยการฝึกฝนของตน เราจะสามารถแสดงภาวะสร้างสรรค์ออกมาได้มากน้อยเพียงใด
นั้น ขึ้นอยู่กับภาวะปัจจัยแห่งการกระตุ้นเตือน
3. ลักษณะและกรรมวิธีทางภาวะสร้างสรรค์ ใช้ได้กับงานทุกชนิด, ทุกสาขา
และทุกระดับ

ซิน ทิวารี และวัลลี เวชชาชีวะ² ได้แบ่งประเภทของความคิด

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 412 - 413.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 416 - 417.

สร้างสรรค์ไว้ 2 ประเภทคือ

1. การคิดอย่างมีจุดมุ่งประสงค์ หมายถึงการคิดในสิ่งที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ให้สมตามความมุ่งหมาย เป็นการคิดอย่างมีเหตุมีผล และมักจะคิดแต่ในสิ่งที่ เป็นจริงและเป็นไปได้ ตลอดจนเป็นการติดตามหาคำอธิบาย

2. การคิดอย่างเลื่อนลอย เป็นการคิดอย่างไม่สมเหตุสมผล เป็นไปในลักษณะเพื่อผันเป็นความฝัน คิดเรื่อยเปื่อยไป

ประโยชน์ของการมีความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งจีน ทิวารี กับ มัลลี เวรชาชีวะได้ให้คำอธิบายไว้ดังนี้คือ

1. มีประโยชน์ในการวางแผน
2. สามารถนำมาใช้ปรับปรุง และพัฒนาวิธีปฏิบัติงาน
3. สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีเหตุผลและเหมาะสม
4. เปิดโอกาสให้มีความก้าวหน้าในงาน มีอนาคตที่แจ่มใส และสามารถปรับปรุงตนเองให้ทันสมัยตามความเจริญของโลกปัจจุบัน

5. สามารถคิดค้นหาความคิดเห็นใหม่ๆ เพิ่มขึ้นได้เรื่อยๆ

6. กระตุ้นให้ผู้บังคับบัญชาสนใจ มีความคิดริเริ่ม ขยันขันแข็ง ตั้งใจทำงานอย่าง

เต็มที่

7. ทำให้ผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชามีความสัมพันธ์ต่อกันเป็นอันดี

8. ทำให้หัวหน้างานมีเวลาทำงานในหน้าที่ของตนได้เต็มที่

มโนภาพแห่งตน (Self Concept)

ความหมายของ "ตน" (Self) และ "มโนภาพแห่งตน" (Self Concept)

ตามความหมายของโรเจอร์ส¹ (Rogers) กำหนดว่า "ตน"

¹Irwin G. Sarason, "The Self : Humanistic and Existential Approaches," Personality an Objective Approach 2nd ed. (New York : John Wiley and Sons, 1972), pp. 91-92.

หมายถึงความรู้สึกและทัศนคติต่อตนเอง ซึ่งมีคุณสมบัติดังนี้

1. "ตน" พัฒนามาจากการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างอินทรีย์กับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นผลของการสังสรรค์กับผู้อื่น โดยมีการประเมินค่าตนเองทุกครั้ง ดังนั้น "ตน" จะประกอบด้วยทัศนคติและค่านิยม

2. "ตน" รับค่านิยมจากผู้อื่นมาและอาจรับรู้ในสภาพที่บิดเบือนจากความจริง

3. "ตน" จะพยายามต่อสู้ เพื่อให้เกิดความเขารองเขารอภายใน "ตน" เช่น การไม่ยอมรับค่านิยมใหม่ที่ดีกับค่านิยมของตน

4. อินทรีย์จะพยายามแสดงพฤติกรรมไปทางตนเพื่อให้เกิดความเข้ากันได้ภายใน "ตน"

5. "ตน" อาจเปลี่ยนแปลงได้โดยการเรียนรู้และวุฒิภาวะ

ชูพันธ์ สมเกิด และคณะ¹ ได้ศึกษาและค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่อง "ตน" หรือ "อัตตา" (Self) และแบ่งระดับของ "ตน" เป็น 3 ระดับดังนี้คือ

1. การรับรู้เกี่ยวกับตนเอง (Perceptual Self) หมายถึงการที่บุคคลมีความรู้สึกนึกคิดเช่นไรเกี่ยวกับตนเอง เช่น ความรู้สึกเกี่ยวกับสภาพร่างกายของตนเองโดยทั่วไป ฯลฯ

2. การเกิดมโนทัศน์เกี่ยวกับตนเอง (Conceptual Self) หมายถึงความสามารถของบุคคลที่จะรู้เกี่ยวกับตนเองในเรื่องของบุคคลิกภาพ, ความสามารถของตนเอง ตลอดจนกระทั่งถึงภูมิหลังหรือจุดมุ่งหมายในอนาคตที่จะตั้งขึ้น

¹ชูพันธ์ สมเกิด และคณะ, "The Self - Actualizing Person," รายงานวิจัยจิตวิทยาการศึกษาศึกษา. (บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521)

3. การรับรู้เกี่ยวกับทัศนคติของตนเอง (Attitude Self) หมายถึง ความรู้สึกที่เกี่ยวกับตนเอง ทัศนคติและสถานภาพทางสังคมของตนเอง ทัศนคติที่เกี่ยวกับความมีคุณค่าของตนเองหรือความไม่มีคุณค่าของตน ทัศนคติเหล่านี้จะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการวางตัวของบุคคลกับผู้อื่น เมื่อบุคคลมีความเจริญทางด้านจิตใจ (Maturity) ถึงขั้นสูงแล้ว ทัศนคติเกี่ยวกับตนเองจะค่อย ๆ แปรเปลี่ยนเป็นลักษณะบุคคลิกภาพของบุคคลนั้น

ทฤษฎีสำคัญเกี่ยวกับ "ตน" (Self)

โรเจอร์ส (Rogers)¹ กล่าวว่า "ตน" ของบุคคลเกิดขึ้นตั้งแต่บุคคลนั้นอยู่ในวัยทารก แม้ว่าเด็กทารกจะยังไม่รู้จักและเข้าใจภาษา แต่สามารถเข้าใจได้ว่าตนเป็นที่ยอมรับและเป็นที่ยอมรับเอ็นดูของคนอื่น ด้วยการถูกกอดรัด สัมผัสทางกาย ขณะที่ทารกมีการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กับสิ่งแวดล้อม เขาจะสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับตัวเขากับสิ่งแวดล้อม และเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่สัมพันธ์กับตัวเขา ความเข้าใจเหล่านี้อาจไม่แสดงเป็นภาษาพูดและไม่ได้อยู่ในจิตสำนึก แต่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาโนภภาพแห่งตน (Self Concept) ของทารก แม้ว่าทารกจะไม่มีสัญลักษณ์ทางภาษาที่ทราบกัน แต่เขาอาจแสดงออกให้เห็นถึงการประเมินคุณค่าทางบวกในสิ่งที่เขาพอใจ และมีคุณค่าทางลบต่อสิ่งที่มาข่มขู่หรือทำให้เขาไม่พอใจ

"ตน" สามารถประเมินได้ด้วยการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ "ตน" ซึ่งมีอยู่ 2 แบบ คือ Actual Self กับ Ideal Self ซึ่งได้อธิบายถึงความหมายของ Actual Self กับ Ideal Self ไว้ดังนี้คือ

1. คนตามอัตภาพ (Actual Self) หมายถึง ความรู้สึกและทัศนคติต่อตนเองว่า ตนเป็นคนอย่างไร มีความสัมพันธ์กับคนอื่นอย่างไร เป็นความรู้สึกที่มีต่อตนเองตามสภาพที่เป็นจริง

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 6 - 7.

2. ตนตามปณิธาน (Ideal Self) หมายถึง ความรู้และทัศนคติต่อตนเองว่าอยากเป็นคนอย่างไร อยากมีความสัมพันธ์กับคนอื่นอย่างไร การรู้จักตนเองตามสภาพความจริง หรือตนตามอักษภาพ (Actual Self) เป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะบุคคลที่มีสุขภาพจิตสมบูรณ์จะสามารถแก้ไขปัญหาคง ๆ ที่เกิดขึ้นตามสภาพที่เป็นจริง และพร้อมที่จะเผชิญปัญหาต่าง ๆ อย่างกล้าหาญ

✓ ความวิตกกังวล (Anxiety)

ความวิตกกังวล¹ เป็นสิ่งที่พัฒนาการจากวัยเด็ก โดยเริ่มต้นจากประสบการณ์ที่เป็นอันตรายที่จิตใจ แล้วพัฒนาเป็นสิ่งที่มนุษย์แสดงออกมา (Ego) เพื่อโต้ตอบต่ออันตรายนั้น ฟรอยด์ (Freud) เรียกว่า ความวิตกกังวล ซึ่งฟรอยด์หมายถึงสถานการณ์ของความไม่สบายโดยทั่วไป แต่บางครั้งสาเหตุของความวิตกกังวลไปปรากฏแน่ชัดสำหรับแต่ละบุคคล

เบเนจามิน บี. โวลแมน² (Benjamin B. Wolman) ได้รวบรวมคำนิยาม "ความวิตกกังวล" ของผู้เชี่ยวชาญทางจิตวิทยาหลายท่านไว้ แต่ได้เลือกคำนิยามที่อธิบายไว้อย่างชัดเจนเพียง 2 คำนิยามเท่านั้นคือ

1. เฮซ. เอส. ซุลลิวาน (H. S. Sullivan) กล่าวว่าความวิตกกังวลเป็นผลมาจากการที่ความต้องการทางจิตของบุคคลยังไม่ได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจของบุคคลแต่ละราย ความวิตกกังวลจะพัฒนามาจากความรู้สึกไม่

¹ Irwin G. Sarason, Personality an Objective Approach
2nd ed., p. 34.

² Benjamin B. Wolman, Dictionary of Behavioral Science
(N. Y. : Van Nostrand Reinhold Company, 1973) pp. 27 - 28.

ปลอดภัย และมีความยุ่งยากเกิดขึ้น จะก่อให้เกิดความตึงเครียดของกล้ามเนื้อและสมอง ภายหลังจากการลดความวิตกกังวลแล้วบุคคลจะเกิดความสุ่มมีความภูมิใจในตนเอง และมีความนับถือตนเอง

2. บี. เอฟ. สกินเนอร์ (B. F. Skinner) กล่าวว่าความวิตกกังวลเป็นผลมาจากการวางเงื่อนไข (Conditioning) แล้วจะก่อให้เกิดการโต้ตอบสิ่งกระตุ้นที่เป็นตัวกลาง ซึ่งก็จะเกี่ยวข้องกับสิ่งกระตุ้นที่แท้จริง ความวิตกกังวลไม่ใช่สภาวะภายใน แต่เป็นกลุ่มของอารมณ์ที่เกิดขึ้นเนื่องจากสถานการณ์เฉพาะเจาะจง

พรอยด์แบ่งแบบของความวิตกกังวลออกเป็น 3 แบบ¹ ดังนี้คือ

1. Reality anxiety เป็นความกลัวต่ออันตรายที่อยู่ในสภาพแวดล้อมจริง ๆ

2. Neurotic anxiety เป็นความกลัวต่ออารมณ์ที่เกิดจากบุคคลอื่น ซึ่งส่วนมากจะซ่อนอยู่ในจิตสำนึก

3. Moral anxiety เป็นความกลัวที่อยู่ในจิตสำนึก หรือมีความรู้สึกผิดต่อการกระทำที่ฝ่าฝืนระเบียบวินัยที่เป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของแต่ละบุคคล

บทบาทของความวิตกกังวล 2 ประการ ซึ่งบุคคลจะต้องกระทำในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

1. เป็นปฏิกิริยาทางอารมณ์ที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติต่อสถานการณ์ที่เป็นอันตราย ต่อเขา ซึ่งพรอยด์ กล่าวว่า "เป็นการได้รับอันตรายทางจิต" ซึ่งการเกิดขึ้นครั้งแรกนั้นเขาไม่สามารถปรับตัวได้ และสิ่งที่เป็นอย่างต่อจิตนั้นพรอยด์ (Freud) ไม่สามารถบอกขอบเขตได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

2. ทำให้สามารถคาดเหตุการณ์ล่วงหน้าได้ หรือก่อให้เกิดความกลัวต่อ

¹Irwin G. Sarason, Personality an Objective Approach 2nd

เหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้บุคคลสามารถระวังความปรองดองของตนเองได้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Learning Achievement)

เอช. เอช. เร็มเมอร์ส และคณะ¹ (H. H. Remmers and et al¹) กล่าวว่า สมรรถนะทางการเรียนนั้นสามารถอธิบายไว้ด้วยความหมาย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นจะ เริ่มต้นอธิบายด้วยคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการ นำแบบสอบถามสัมฤทธิ์ผล ซึ่งอาจเป็นแบบสอบถามมาตรฐาน หรือแบบสอบที่ครูเป็นผู้สร้างขึ้น หรือแบบสอบถามหรือวิเคราะห์ทักษะพื้นฐาน กิจกรรมทางการเรียนและประสิทธิภาพทางด้านการทำงานบางอย่าง ความแตกต่างระหว่างความถนัดทางการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนยังไม่สามารถแยกออกจากกันอย่างเด็ดขาด ในขณะที่คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะอธิบายว่าผู้เรียนใดเรียนรู้อะไรไปบ้าง และความถนัดทางการเรียนก็จะอธิบายว่าในอนาคตบุคคลนั้นจะสามารถเรียนรู้อะไรได้บ้างเป็นอย่างดี มีอยู่บ่อยครั้งที่เขานำเอาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปใช้ในความหมายเกี่ยวกับความถนัดทางการเรียน ตัวอย่างเช่นคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนในชั้นมัธยมต้นอาจนำไปใช้ในการทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของนักเรียนผู้นั้นได้เช่นกัน

ความหมายของสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน² ได้มีนักพฤติกรรมศาสตร์รวบรวมไว้ 3 นัยคือ

¹ H. H. Remmers, et al, A Practical Introduction to Measurement and Evaluation 2nd ed. (N. Y. : Harper International Student Reprint, 1966), pp. 14 - 15.

² Benjamin E. Wolman, Dictionary of Behavioral Science, p. 5.

1. การกระทำที่สำเร็จลง หรือประสบความสำเร็จของความปรารถนา
ขั้นสุดท้าย
2. การบรรลุถึงซึ่งผลสำเร็จ
3. องศาหรือระดับของความสำเร็จในขอบเขตที่เฉพาะเจาะจง รวมทั้ง
ระดับของความคล่องแคล่วที่บรรลุถึงความสำเร็จในการเรียนรู้หรืองานอาชีพ /

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับเชาวน์ปัญญา

กิลฟอร์ด¹ (Guilford) ได้เสนอทฤษฎีโครงสร้างของเชาวน์ปัญญา
(Structure of Intellect Theory) โดยอธิบายความสามารถทางสมองของ
มนุษย์เป็นโครงสร้างสามมิติ (Three Dimentional Model) ประกอบด้วย
มิติด้านเนื้อหา (Contents) มิติด้านวิธีการคิด (Operations) มิติด้าน
ผล (Products) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

มิติที่หนึ่ง ด้านเนื้อหา (Contents) ซึ่งเป็นแบบต่าง ๆ ของข้อมูลที่
แยกออกเป็นภาพ (Figural) สัญลักษณ์ (Symbolic) ภาษา (Semantic)
และพฤติกรรม (Behavioral)

ภาพ หมายถึงข้อมูลที่ป็นรูปธรรมและสามารถรับรู้ได้ หรือระลึก
ได้เป็นภาพพจน์

สัญลักษณ์ หมายถึงข้อมูลที่ป็นเครื่องหมาย เช่นตัวอักษร ตัวเลข
ตัวโน้ต รหัส และคำพูด

ภาษา หมายถึงข้อมูลที่ป็นความหมายที่ใช้ในการติดต่อด้วยคำพูด
หรือภาษาที่มีความหมาย

¹J. P. Guilford, The Nature of Human Intilligence (N. Y.

: McGraw-Hill, Inc., 1967), p. 63.

พฤติกรรม หมายถึงข้อมูลที่อยู่ในรูปกิริยาอาการของมนุษย์ และเป็นเนื้อหาที่
 กิ่ลหรือคเพิ่มเติมเข้ามาในโครงหุ่น และแสดงโครงสร้างทางสมองโดยใช้หลักและเหตุผล
มิติที่สอง ด้านวิธีการคิด (Operations) ซึ่งได้แก่แบบต่างๆของข้อมูลที่แยก
 ออกเป็น การรู้และการเข้าใจ (Cognitive) การจำ (Memory)
 การคิดแบบอเนกนัย (Divergent Thinking) การคิดแบบเอกนัย (Convergent Thinking)
 และการประเมินค่า (Evaluation)
 การรู้และการเข้าใจ หมายถึงความสามารถในการค้นพบอย่างรวดเร็ว
 การรู้สึกตัว การค้นพบรวมทั้งความเข้าใจ
 การจำ หมายถึงความสามารถในการสะสมข้อมูลที่ได้เรียนรู้มา
 การคิดแบบอเนกนัย หมายถึงความสามารถในการตอบสนองได้หลายวิธี
 โดยใช้ข้อมูลจากแหล่งเดียวกัน
 การคิดแบบเอกนัย หมายถึงความสามารถในการให้การตอบสนองที่ถูกต้องที่สุด
 เพียงวิธีเดียวจากข้อมูลที่กำหนดไว้ไว้
 การประเมินค่า หมายถึงความสามารถในการตัดสินข้อมูลตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้
 วิธีการคิดต่างๆที่กล่าวมาจัดลำดับจากง่ายไปหายากดังนี้ คือ การรู้และการเข้าใจ ,
 การจำ, การคิดแบบอเนกนัย, การคิดแบบเอกนัย, และการประเมินค่า การรู้และการเข้าใจ
 เป็นวิธีการคิดขั้นพื้นฐาน ถ้าไม่มีการรู้และการเข้าใจ หรือการจำก็จะไม่เกิดวิธีการคิดในขั้นสูงขึ้น
 จนถึงขั้นสูงสุดคือการประเมินค่า
มิติที่สาม ด้านผล (Products) ซึ่งได้แก่แบบต่างๆของข้อมูลที่แยกออก
 เป็น หน่วย (Units) จำพวก (Classes) ความสัมพันธ์ (Relations)
 ระบบ (Systems) การแปลงรูป (Transformations) และการแสดงนัย (Implication)
 หน่วย หมายถึงความสามารถในการแยกความสัมพันธ์ หรือจำกัดวงของ
 ข้อมูลตามคุณลักษณะของสิ่งของได้

จำพวก หมายถึงความสามารถในการมองเห็นเบื้องหลังของกลุ่ม
ข้อมูลที่ดีเป็นคุณสมบัติลักษณะของข้อมูลนั้น

ความสัมพันธ์ หมายถึงความสามารถในการเชื่อมโยงระหว่างข้อมูล
ตามลักษณะของตัวแปร

ระบบ หมายถึงความสามารถในการรวบรวมหรือการวางข้อมูลให้เป็น
ขอสรุป

การแปลงรูป หมายถึงความสามารถในการเปลี่ยนแปลงลักษณะของ
ข้อมูล อาจจะช่วยการให้ยามใหม่ การใช้วิธีเดียวหรือการแก้ไข

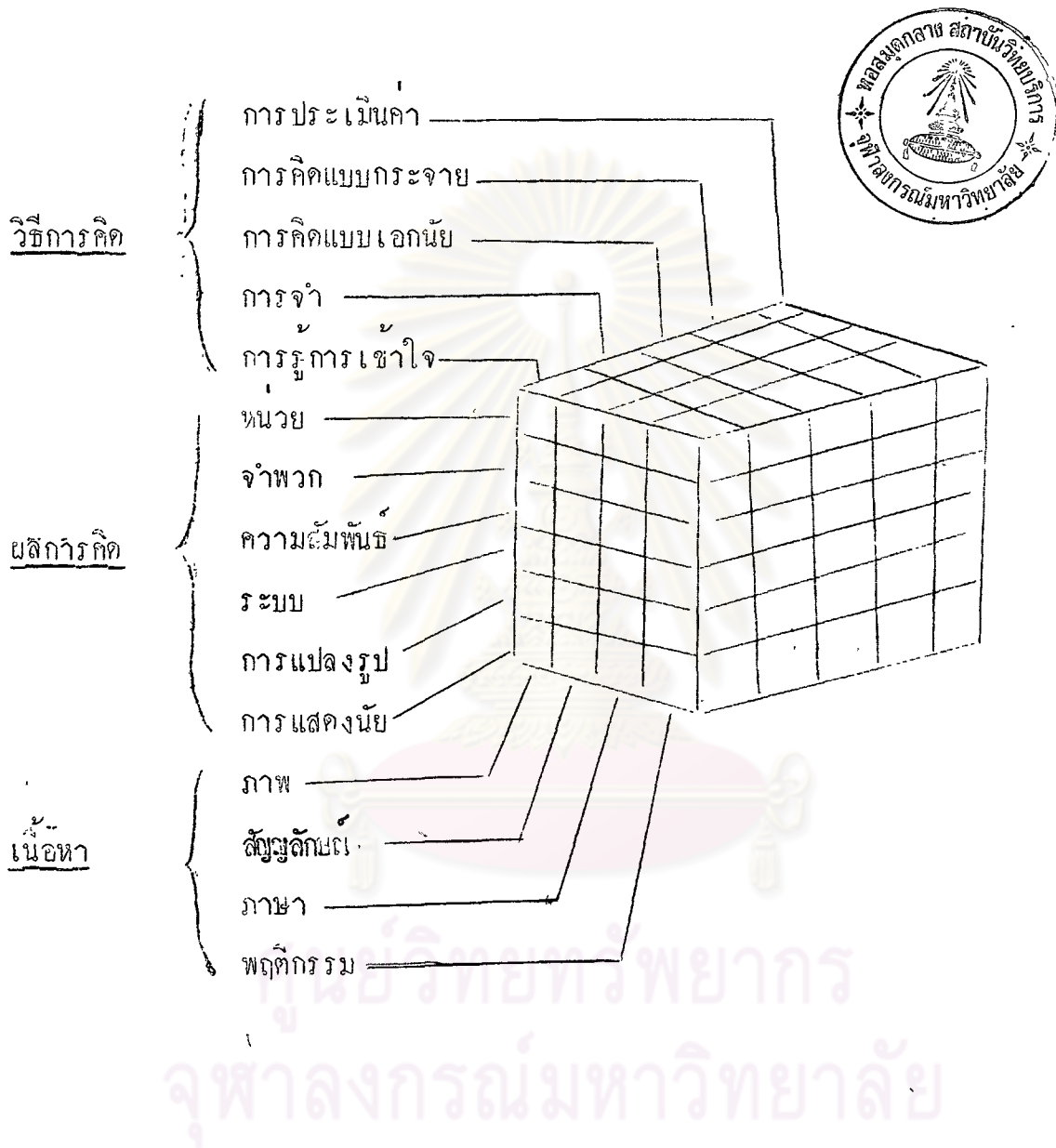
การแสดงนัย หมายถึงความสามารถในการคาดหวัง การทำนาย
หรือการคาดคะเนจากข้อมูลที่ได้นั้น

โครงข่ายสามมิติ (Three Dimention Model) ที่แสดงโครง-
สร้างทางเขาวงกตตามทฤษฎีของกิลฟอร์ดประกอบด้วย 120 โครงข่ายจุลภาค
(Micromodel) แต่ละโครงข่ายจุลภาคเป็นโครงข่ายสามมิติเล็ก ๆ ประกอบด้วยวิธีการ
คิด-เนื้อหา-ผล (Operation - Coutent - Product)

โครงข่ายทางสมองตามทฤษฎีของกิลฟอร์ดแสดงเป็นแบบจำลองด้วย
ภาพต่อไปนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 1 แบบจำลองแสดงโครงสร้างทางสมองตามทฤษฎีของกิลฟอร์ด¹

¹ J. P. Guilford, "The Structure of Intellect Model,"
The Nature of Human Intelligence, p. 63.

การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ เป็นวิธีการหนึ่งที่สำคัญของวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนของตัวแปรหลายตัว และพบว่าวิธีการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณเป็นวิธีการที่คิดใช้ในกรณีวิจัยปัญหาต่าง ๆ มากมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ปัญหาทางสังคมศาสตร์, จิตวิทยา, การศึกษา ฯลฯ ตัวแปรที่จะทำการวิเคราะห์โดยวิธีการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณต้องเป็นข้อมูลที่ต่อเนื่อง (Continuous Variables) หรือเป็นข้อมูลที่จำแนกประเภทได้ (Categories Variables) การวิเคราะห์โดยวิธีการนี้สามารถใช้ได้กับงานวิจัยที่ได้ข้อมูลจากการทดลอง (Experimental data) และงานวิจัยที่ได้ข้อมูลที่ไม่ได้ผลจากการทดลอง (Non - experimental data) การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณสามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ทุกอย่าง เช่น เกี่ยวกับการวิเคราะห์ความแปรปรวนของตัวแปรหลายตัว

ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ¹

1. การวิเคราะห์ความถดถอยทุกครั้ง ต้องมีข้อตกลงว่าคะแนนของตัวแปรตาม (Y) ต้องมีการแจกแจงเป็นโค้งปกติในตัวแปรอิสระ (X) แต่ละตัวแปร และเป็นสิ่งที่จำเป็นมากในการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติด้วยค่า F (F-test)

2. คะแนนตัวแปรตาม (Y) ที่ได้มีการแปรปรวน (Variance) เท่ากันที่ทุก ๆ ค่าของตัวแปรอิสระ (X)

¹ F. N. Kerlinger and E. J. Pedhazur, Multiple Regression in Behavioral Research (New York : Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1973), p. 47.

3. ค่าความผิดพลาดแต่ละค่า (error or residual) ที่ได้จากการคำนวณสมการถดถอย เป็นค่าที่ได้มาจากการสุ่ม (random) และมีแจกแจงเป็นโค้งปกติที่ทุก ๆ ค่าของตัวแปรอิสระ (X) ข้อตกลงนี้จะนำไปสู่ขั้นตอนการประมาณค่าทางสถิติ (Statistical estimation) ดังสมการข้างล่าง

$$\hat{Y} = a + b_1X_1 + b_2X_2 + \dots + b_kX_k + e$$

$$e = \text{error หรือ residual}$$

วิธีการทางสถิติที่ใช้เลือกตัวแปรอิสระในการวิเคราะห์ความถดถอย¹

เป็นวิธีการที่ใช้เลือกตัวแปรอิสระที่มีนัยสำคัญทางสถิติ (Statistical Significance) เพื่อใช้สร้างสมการถดถอยที่จะนำมาพยากรณ์ตัวแปรตาม วิธีที่ใช้กันอยู่มีหลายวิธี ผลที่ได้จากวิธีการที่ต่างกันอย่างนี้อาจไม่ตรงกัน เช่น

1. Backward Solution เป็นวิธีการสร้างสมการโดยมีตัวแปรอิสระทุกตัวที่จะเลือกเข้าไปอยู่ในสมการทั้งหมดก่อน แล้วจึงตัดตัวที่ไม่สำคัญออกทีละตัว

2. Forward Solution เป็นวิธีการสร้างสมการโดยเลือกตัวแปรอิสระเข้าไปในสมการทีละตัว จนกว่าตัวที่จะเข้าสมการนั้นไม่มีนัยสำคัญทางสถิติก็จะหยุด

3. Stepwise Solution เป็นวิธีที่พัฒนามาจาก Forward Solution คือมีการตัดตัวแปรอิสระที่เข้าอยู่ในสมการแล้วออก ถ้าหากการเพิ่มตัวแปรอิสระเข้าไปอีกตัวหนึ่งเข้าไปในสมการ ทำให้ตัวแปรอิสระที่เข้าไปก่อนหน้านี้ไม่มีนัยสำคัญ

4. Stagewise Solution เป็นวิธีการที่รวมวิธีการทั้งหมดมาใช้พิจารณาเลือกตัวแปรเข้าสู่สมการ

¹ N. R. Draper, and H. Smith, Applied Regression Analysis (Wiley and Sons, 1966), p. 163.

รายละเอียดของขั้นตอนของวิธี Stepwise solution¹ มีดังนี้คือ

สมมุติให้ X_1, X_2, \dots, X_k เป็นตัวแปรอิสระทั้งหมดที่มีให้เลือกเพื่อสร้างสมการ Regression กับ Y ซึ่งเป็นตัวแปรตาม

วิธีการเลือกตัวแปรอิสระจะดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. เลือกตัวแปรอิสระ (X) ซึ่งมีความสัมพันธ์มากที่สุดกับตัวแปรตาม (Y) สมมุติค่าได้ X_2 ดังนั้นตัวแปร X_2 เป็นตัวแปรแรกที่จะเข้ามาในสมการถดถอย

2. สร้างสมการถดถอย $\hat{Y} = f(X_2)$ โดยใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุด (least square) แล้วทดสอบนัยสำคัญของสมการถดถอยโดยการทดสอบสถิติส่วนรวมเอฟ (Overall F - test) แล้วปรากฏว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ

3. คำนวณหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Partial correlation coefficient) ของตัวแปรอิสระแต่ละตัวที่ไม่ได้อยู่ในสมการ กับตัวแปรตาม (Y) ในขั้นนี้คือ X_1, X_3, \dots, X_k

เลือกตัวแปรตัวต่อไปเข้าสู่สมการถดถอย โดยเลือกตัวแปรที่มีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณมากที่สุด สมมุติคือ X_4

4. ตัวแปรอิสระ X_2 และ X_4 จะอยู่ในสมการถดถอย โดยวิธีการกำลังสองน้อยที่สุด (least square)

$$\hat{Y} = f(X_2, X_4)$$

และทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ด้วยวิธีการทดสอบสถิติส่วนรวม F (Overall F - test) ทดสอบตัวแปร X_4 ที่เพิ่มเข้าไป จะเพิ่มนัยสำคัญในผลบวกกำลังสองของส่วนที่เหลือ (residual mean square) ซึ่งทำการทดสอบโดยการทดสอบสถิติส่วนย่อย F (Partial F - test)

5. ต่อไปหา Partial correlation coefficient ของตัวแปรอิสระที่เหลือเช่นเดียวกันตั้งแต่ขั้นที่ 3 เรื่อยไป จนกระทั่งไม่มีตัวแปรอิสระใดเป็นที่

¹ Ibid, pp. 169 - 170.

ยอมรับได้เสมอสมควรได้ ทดสอบความมีนัยสำคัญด้วย Partial F- test ก็จะได้
 สมการตามที่ต้องการ

ข้อดีและข้อบกพร่องของการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ¹ มีดังนี้คือ

ข้อดี

1. วิธีการวิเคราะห์วิธีนี้มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทาง
 วิทยาศาสตร์ คือใช้อธิบายปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ แม้ว่าปรากฏการณ์นั้นจะยุ่งยากหรือ
 สลับซับซ้อนก็ตาม

2. สามารถใช้ได้กับตัวแปรอิสระจำนวนเท่าใด หรือประเภทใดก็ได้ ใช้วิเคราะห์
 ได้ในทุกค่าเพื่อวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนสามารถทำได้ และใช้ได้กับข้อมูลที่ไม่ใช่ผลจาก
 การทดลอง (Non-Experimental Data)

3. สามารถใช้วิธีการทางสถิติหลายวิธีร่วมกันในการพิจารณาแปลความหมายของข้อมูล เช่น
 ความแปรปรวนของตัวแปรอิสระ (X) ในการอธิบายตัวแปรตาม (Y) $= R^2$
 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ กับ ตัวแปรตาม (Correlation) การทดสอบความมี
 นัยสำคัญของความแปรปรวนระหว่างตัวแปรด้วยอัตราส่วนเอฟ (F-Ratio)

ศูนย์วิทยพัชกร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการวิจัยเรื่ององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา (กรุงเทพฯ : สำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ,
 2520), หน้า 117-122.

ข้อบกพร่อง

1. ผู้วิจัยมักจะนำตัวแปรอิสระทั้งหมดที่ของการศึกษามาทำการวิเคราะห์เลยโดยไม่เลือกสรรตัวแปรอิสระที่ดีเสียก่อนแล้วก็ปล่อยให้เป็นที่การวิเคราะห์ด้วยเครื่องคำนวณไฟฟ้า (Computer) ดังนั้นถ้ามีตัวแปรลักษณะเช่นนี้บางอาจทำให้ความเชื่อถือของการวิเคราะห์ลดลงได้
 2. ความไม่เที่ยง (Unreliability) ของค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (regression coefficient) เมื่อนำตัวแปรอิสระเข้าไปในสมการถดถอยหรือเอาออกจากสมการถดถอย ซึ่งความไม่คงที่ของสัมประสิทธิ์ก็กล่าวขึ้นกับขนาดของกลุ่มตัวอย่างและตัวแปรอิสระนั้น วิธีการแก้ไขทำได้โดยใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่และใช้ตัวแปรอิสระที่เลือกสรรแล้ว
 3. ตัวแปรอิสระมีค่าความสัมพันธ์ระหว่างกันและกันสูง ตัวแปรดังกล่าวอาจจะวัดหรืออธิบายในสิ่งเดียวกัน ผลที่จะเกิดขึ้นความมากคือความคลาดเคลื่อนในการวัด (Standard error) ของสัมประสิทธิ์ถดถอยจะเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน และขาดความเชื่อถือได้ในการอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตาม และยิ่งไปกว่านั้นยังก่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนของการหาความสัมพันธ์ย่อย (partial correlation coefficient) ที่ใช้สำหรับการคัดเลือกตัวแปรอิสระตัวต่อไปเข้าสู่สมการถดถอย
- เนื่องจากผู้วิจัยเห็นความเหมาะสมและข้อดีของการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณแบบ Stepwise solution ฉะนั้นจึงได้เลือกใช้วิธี Stepwise solution วิเคราะห์ข้อมูลที่ทำการวิจัยครั้งนี้

แบบสำรวจงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พงษ์ชัย พัฒนผลไทยบูลย์¹ ได้ทำการเปรียบเทียบเพื่อวัดความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2514 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำว่าจะมีความแตกต่างของความคิดสร้างสรรค์หรือไม่ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั่วประเทศ ปีการศึกษา 2514 ของจังหวัดตาก จำนวน 429 คน จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญ

ดาวรรณ ลิขิตทรัพย์² ได้ศึกษาเปรียบเทียบอิทธิพลของหลักสูตรการเรียนการสอน ระดับชั้นมัธยมศึกษา และเพศที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์และความวิตกกังวลของนักเรียน ระหว่างโรงเรียนสาธิต กับโรงเรียนที่ใช่หลักสูตรปกติอีก 2 โรงเรียน เป็นชาย 170 คน หญิง 170 คน รวมทั้งหมด 340 คน ผลจากการศึกษาพบว่า

1. ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนทั้ง 3 โรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

2. จากการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ระหว่างระดับชั้นพบว่า

¹พงษ์ชัย พัฒนผลไทยบูลย์, "ความคิดสร้างสรรค์และสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3," (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514), หน้า ง.

²ดาวรรณ ลิขิตทรัพย์, "การเปรียบเทียบความวิตกกังวลและความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ระหว่างโรงเรียนสาธิต กับโรงเรียนที่ใช่หลักสูตรปกติ," (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515), หน้า ง - จ.

นักเรียนโรงเรียนสาธิตมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มตามระดับชั้น แต่นักเรียนในโรงเรียน
หลักสูตรปกติ มีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นในช่วง มศ. 1 ถึง มศ. 3 และจะลดลงใน
ช่วง มศ. 5

3. เปรียบเทียบระดับความวิตกกังวล พบว่านักเรียนโรงเรียนสาธิตมีความ
วิตกกังวลต่ำกว่านักเรียนในโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรปกติ และยังพบว่านักเรียนที่มีความ
วิตกกังวลสูงของทั้งสองหลักสูตรมีความคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
และนักเรียนที่มีความวิตกกังวลต่ำของทั้งสองหลักสูตร ก็มีความคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกัน
กันอย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน

4. ความคิดสร้างสรรค์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่านักเรียนที่มีผล
สัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและปานกลางของโรงเรียนสาธิต มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่า
นักเรียนในโรงเรียนหลักสูตรปกติ ส่วนนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมีความคิด
สร้างสรรค์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

จุมพล พุทธิพัชรชวิน¹ ได้ศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างในเรื่องมโนภาพ
แห่งตน, ความวิตกกังวล, ความเกรงใจ และลักษณะความเป็นผู้นำระหว่างนักเรียน
ที่เป็นผู้นำและนักเรียนกลุ่มผู้ตาม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนในระดับชั้น มศ. 3 จำนวน
188 คน เป็นกลุ่มผู้นำ 94 คน กลุ่มผู้ตาม 94 คน ผลจากการศึกษาพบว่า

1. กลุ่มผู้นำทั้งหมดมีลักษณะความเป็นผู้นำสูงกว่ากลุ่มผู้ตามทั้งหมด
2. กลุ่มผู้นำมีมโนภาพแห่งตนสูงกว่ากลุ่มผู้ตาม
3. กลุ่มผู้นำมีความวิตกกังวลต่ำกว่ากลุ่มผู้ตาม
4. กลุ่มผู้นำมีความเกรงใจไม่แตกต่างกับกลุ่มผู้ตาม

¹จุมพล พุทธิพัชรชวิน, "มโนภาพแห่งตน, ความวิตกกังวล, ความเกรงใจ
และลักษณะความเป็นผู้นำของนักเรียนที่เป็นผู้นำและนักเรียนที่เป็นผู้ตามในระดับชั้น
มศ. 3," (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา, 2515) หน้า

5. มโนภาพแห่งตนของกลุ่มผู้นำสัมพันธ์ในทางกลับกันกับความวิตกกังวล
6. มโนภาพแห่งตนของกลุ่มผู้ตามสัมพันธ์ในทางกลับกันกับความวิตกกังวล

ยูวดี ภาธา¹ ศึกษาสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคลิกภาพของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ปริญญาโท มหาวิทยาลัยมหิดล โดยใช้แบบสำรวจบุคลิกภาพแคลิฟอร์เนีย ไฮโคโลจีคัล อินเวนทอรี (ซี. พี. ไอ.) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลและคะแนนเฉลี่ยผลการเรียนตลอดปีเป็นผลสัมฤทธิ์ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 172 คน เป็นนักศึกษาปริญญาตรี ปริญญาโท จากทุกคณะของมหาวิทยาลัยมหิดล และจากภาคภาษาพบว่า ลักษณะบุคลิกภาพที่มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ คือบุคลิกภาพด้านการยอมรับตนเอง และสัมฤทธิ์ผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

กัญญา ตะบุญพงศ์² ได้ศึกษาลักษณะความเป็นผู้นำของนักศึกษาวิทยาลัยครูในกรุงเทพฯ ปีการศึกษา 2515 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 255 คน จากการศึกษาพบว่า นักศึกษากลุ่มผู้นำและนักศึกษากลุ่มผู้ตามมีลักษณะความเป็นผู้นำในแต่ละแบบไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

¹ยูวดี ภาธา, "สัมพันธ์ภาพระหว่างบุคลิกภาพกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ปริญญาโท มหาวิทยาลัยมหิดล," (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517) หน้า ง. - จ.

²กัญญา ตะบุญพงศ์, "ลักษณะความเป็นผู้นำของนักศึกษาวิทยาลัยครูในกรุงเทพฯมหานคร," (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518) หน้า ง.

ประหยัค ทองมาก¹ ทำการศึกษาเปรียบเทียบความวิตกกังวล นิสัยในการเรียน และการจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของกลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์สูงและต่ำกว่าระดับความสามารถ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 จำนวนทั้งหมด 305 คน จากการศึกษานี้พบว่ากลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์สูงและต่ำกว่าระดับความสามารถ มีความวิตกกังวล นิสัยในการเรียนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

จอห์น อาร์. เซอร์ธตัน² (John R. Thurston) ทำการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของบุคลิกภาพกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนวิชาการศึกษา เมื่อปี ค.ศ. 1951 โดยใช้มาตรการทางการศึกษาวิชาการศึกษา (เอ็น. อี. เอส.) ซึ่งทำการวัดทัศนคติของกลุ่มตัวอย่าง 6 ด้าน คือทางการศึกษา, ตน (Self), บ้าน-ครอบครัว, ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น, ความรัก-การแต่งงาน และการประกอบอาชีพ โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 3 กลุ่มคือ

- กลุ่มที่ 1 เป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว
- กลุ่มที่ 2 เป็นผู้ที่กำลังศึกษาวิชาพยาบาลอยู่
- กลุ่มที่ 3 เป็นผู้ที่ออกจากการศึกษากลางคัน

ทั้ง 3 กลุ่มเป็นนักศึกษาพยาบาลจากโรงเรียนพยาบาลโฮลดี แฟมิลี กับโรงเรียนพยาบาลลูเชอร์ ผลการวิจัยพบว่า

¹ประหยัค ทองมาก, "ความวิตกกังวล นิสัยในการเรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์สูงและต่ำกว่าระดับความสามารถ," (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518) หน้า ง.

² John R. Thurston, "The Relationship of Personality to Achievement in Nursing Education," Nursing Research 17(3) (May - June, 1968) : 265 - 268.

1. มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มที่ 1 กับกลุ่มที่ 2 และระหว่างกลุ่มที่ 1 กับกลุ่มที่ 3 แต่ไม่มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่ 2 กับกลุ่มที่ 3

2. เมื่อนำมาเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนขนาดทั้งสองแห่ง พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญของบุคคลลักษณะ 5 ด้านคือ ตน (Self), บ้าน-ครอบครัว, ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น, ความรัก-การแต่งงาน และการประกอบอาชีพ

เฟร็ดเดอริก เจ. แม็คโดนัลด์¹ (Frederick J. McDonald) ได้ศึกษาถึงการประเมินพัฒนาการของพฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์ในโปรแกรมการทดลองทางการพยาบาล กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลจาก 3 ปีการศึกษา คือ ปี 1966, 1967, 1968 ของมหาวิทยาลัยคาลิฟอร์เนีย เครื่องมือที่ใช้ประเมินพัฒนาการของพฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์ทั้งหมด 4 แบบสอบคือ

- ก. แบบสอบความคิดสร้างสรรค์ของทอรรานซ์
- ข. แบบสอบการตัดสินใจปัญหาทางการพยาบาลทั่วไป
- ค. แบบสอบการปรับปรุงสังคมของทอรรานซ์
- ง. แบบสอบปัญหาแบบง่ายของทอรรานซ์

ผู้วิจัยได้หาความเที่ยงของแบบสอบความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 4 ชุด พบว่าแบบสอบที่ใช้ความสามารถทางภาษามีความสัมพันธ์กับความเที่ยงเท่ากับ .90 ส่วนแบบสอบที่ไม่ใช้ความสามารถทางภาษามีความเที่ยงเท่ากับ .80 ในการหาความตรงของแบบสอบความคิดสร้างสรรค์พบว่าสามารถนำไปใช้กับกลุ่มบุคคลทั่วไป และสามารถใช้วัดปริมาณความคิดสร้างสรรค์ได้จริง ภายหลังจากการเรียนหลักสูตรการทดลองทางการพยาบาล

¹Frederick J. McDonald, "Evaluation of the Development of Creative Behavior in an Experimental Nursing Program," Nursing Research 9(2) (March - April, 1970) : 100 - 107.

ในเดือนสุดท้ายของการเรียน กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดได้ทำแบบสอบถาม 4 ชุด ผลการวิจัยพบว่า

1. กลุ่มทดลองชั้นปีการศึกษา 1968 มีระดับความคิดสร้างสรรค์ในด้านความถนัดการใช้ภาษา สูงกว่ากลุ่มควบคุมคือชั้นปีการศึกษา 1966 ทั้งกลุ่มทดลองปีการศึกษา 1967 อย่างมีนัยสำคัญ
2. กลุ่มควบคุมชั้นปีการศึกษา 1966 มีระดับความคิดสร้างสรรค์ทางด้านการสร้างภาพสูงกว่ากลุ่มทดลองทั้งสองกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญ
3. แบบสอบถามปรับปรุงสังคม พบว่ากลุ่มทดลองชั้นปีการศึกษา 1968 มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มอื่นอย่างมีนัยสำคัญ
4. แบบสอบถามทัศนคติปัญหาทางการขยายผลทั่วไป และแบบสอบถามปัญหาแบบเบี่ยงเบน ๆ ของหอรัานซ์ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในทุกกลุ่ม

มาร์กาเร็ต ดับบลิว. ไพร์เออร์¹ (Margaret W. Pryer) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การยอมรับพฤติกรรมความเป็นผู้นำ, ความพึงพอใจในงาน และการบังคับภายใน-ภายนอกของการขยายผล 3 ระดับ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองเป็นเจ้าหน้าที่ทางการพยาบาลในโรงพยาบาลประสาทที่มีจำนวนเตียง 1700 เตียง แบ่งเป็น 3 ระดับดังนี้คือ

1. ผู้ช่วยพยาบาล ที่ทำงานบริการทั่วไป 39 คน
2. ผู้ช่วยพยาบาลที่มีความรู้ทางจิตเวช 40 คน
3. พยาบาลประกาศนียบัตร 20 คน

¹Margaret W. Pryer, "Perceptions of Leadership Behavior, Job Satisfaction, and Internal - External Control Across Three Nursing Levels," Nursing Research 20(6) (November - December, 1971) : 534 - 536.

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ คือแบบสอบถามพฤติกรรมทางการเป็นผู้นำ (เอล มี ดี คิว) ฟอร์มที่ 7 ผลิตจากเคอร์วิจันทาบ ในทุกระดับของการพยายาม การยอมรับพฤติกรรมที่กล่าวว่าเป็นผู้นำที่ความสัมพันธ์ในทางบวกกับความพึงพอใจในงานของตน และกลุ่มทดลองทุกระดับ นี้ทัศนคติเกี่ยวกับการบังคับภายใน-การบังคับภายนอก การให้รางวัล มีความสัมพันธ์กับการยอมรับพฤติกรรมความเป็นผู้นำ และความพึงพอใจในงาน

เซเลสท์ เอ. ได้อย¹ (Celeste A. Dye) ทำการศึกษาเกี่ยวกับ มโนภาพแห่งตน ความวิตกกังวลและการเข้าร่วมกลุ่มซึ่งเป็นผลเนื่องจากการฝึก มนุษย์สัมพันธ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 1971 ของ มหาวิทยาลัยเพอร์คิว มีอายุระหว่าง 18 ถึง 20 ปี จำนวนทั้งหมด 56 คน จาก การศึกษาพบว่าภายหลังการฝึกมนุษย์สัมพันธ์แล้วจะมีความวิตกกังวลลดลงอย่างมีนัยสำคัญ เช่นกัน

แมรี เอ กิลเบิร์ต² (Marie A. Guilbert) ทำการศึกษาเรื่อง บุคลิกภาพและศักยภาพในการเป็นผู้นำของนักศึกษาพยาบาลสาขาอายุรกรรม-ศัลยกรรม กับสาขาจิตเวช กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลสาขาอายุรกรรม-ศัลยกรรมจำนวน 32 คน และเป็นนักศึกษาพยาบาลสาขาจิตเวช 51 คน ในเมืองชิคาโก เครื่องมือที่ใช้

¹Celest A. Dye, "Self - Coucept, Ansciety, and Group Participation as Affected by Human Relations Training," Nursing Research, 23(4) (July - August, 1974) : 301 - 306.

²Marie A. Guilbert, "Personality Profiles and Leadership Potential of Medical - Surgical and Psychiatric Nursing Graduate Students," Nursing Research 24(2) (March - April, 1975) · 125 - 130.

คือแบบสำรวจคำศัพท์เนี่ย ไฮโคโลจิสต์ อินเวินเทอร์ (ซีพีไอ) ผลจากการศึกษาพบว่า นักศึกษาพยาบาลสาขาจิตเวชมีคะแนนบุคลิกภาพสูงทั้งทางด้านความทะเยอทะยาน, ความอยาก رؤอยากเห็น, เป็นคนเจ้าความคิด, คล่องแคล่ว, ชอบคนจากความจริงด้วยตนเอง และมีประสิทธิภาพในการประชาสัมพันธ์ และยังมีบุคลิกภาพที่เด่นอยู่บ้างคือ การมีสติ, การกระฉับกระเฉง, ความภูมิใจในตนเอง, การยอมรับการกระทำของตนเอง และมี การปฏิเสธสัมพันธ์ในสังคม ส่วนนี้ที่ศึกษาพยาบาลสาขาอายุรกรรม-ศัลยกรรม มีบุคลิกภาพที่เด่นชัดคือ ชอบเป็นคนเด่น, ก้าวร้าว และความสามารถในการเป็นผู้นำ ศักยภาพของความเป็นผู้นำไม่มีความแตกต่างระหว่างนักศึกษพยาบาลทั้งของสาขาอย่างมีนัยสำคัญ

ดูยชิน อี. ฮัคคาเบย์ กับคลารา อาร์นดท์¹ (Loucine H. Huckabay and Clara Arndt) ได้ศึกษาเรื่องการได้มาซึ่งความรู้จากการประเมินตนเอง ในภาพแห่งตนของนักเรียนพยาบาลระดับปริญญาตรี 69 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 25 คน กลุ่มควบคุมที่ 1 จำนวน 18 คน กลุ่มควบคุมที่ 2 จำนวน 26 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นเครื่องมือประเมินตนเอง กับแบบสอบถามบุคลิกภาพที่ใช้วัดมโนภาพแห่งตนจากการศึกษาพบว่า

1. กลุ่มทดลองซึ่งเรียนรู้โดยวิธีการเรียนรู้ที่ได้รับประสบการณ์ตรงตามเนื้อหา มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียนโดยการฟังบรรยาย-อภิปรายอย่างมีนัยสำคัญ

2. มีความสัมพันธ์ในทางกลับกันระหว่างวิธีการได้มาซึ่งความรู้ (การเรียนรู้แบบได้รับประสบการณ์กับการเรียนรู้แบบฟังบรรยาย-อภิปราย) และการประเมินตนเอง เกี่ยวกับความพร้อมทางการเรียน

¹Loucine M. Huckabay and Clara Arndt, "Effect of Acquisition of Knowledge on Self - Evaluation and the Relationship of Self - Evaluation to Reception of Real and Ideal Self Concept," Nursing Research 25(4) (July - August, 1976) : 244 - 250.

3. มีความสัมพันธ์ในทางบวกระหว่างการประเมินตนเองเกี่ยวกับความพร้อมทางการเรียน สูงกว่าเป็นจริงและต่ำกว่าเป็นจริงกับมโนภาพแห่งตน
4. มีความสัมพันธ์ในทางลบกับระหว่างวิธีการเรียนรู้กับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรนั้น
5. ความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตนและวิธีใ้ไขว้ซึ่งความรู้อย่างไม่มีนัยสำคัญ

จากการศึกษาคุณควารายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าเป็นการวิจัยทางด้านบุคลิกภาพและตัวแปรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมากมาย โดยเฉพาะการวิจัยเรื่องลักษณะความเป็นผู้นำเป็นการวิจัยของนักศึกษสาขาอื่น ๆ แต่ยังไม่ผู้ใดทำการวิจัยเรื่องลักษณะความเป็นผู้นำของนักศึกษาพยาบาล จากรายงานการวิจัยต่าง ๆ ข้างต้น จะช่วยให้เกิดความเข้าใจเรื่องตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับลักษณะความเป็นผู้นำของนักศึกษาพยาบาล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย